

Evropská
komise

Co je Eurydice

Úkolem sítě Eurydice je poznávat a objasňovat organizaci a fungování různých evropských vzdělávacích systémů. Tato síť popisuje národní vzdělávací systémy a zpracovává tematické srovnávací studie i další ukazatele a statistiky. Cílem Eurydice je prostřednictvím své práce zlepšovat porozumění, spolupráci, důvěru a mobilitu na evropské i mezinárodní úrovni. Síť Eurydice se skládá z národních oddělení sídlících v jednotlivých evropských zemích. Její aktivity koordinuje Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast. Všechny publikace Eurydice jsou zdarma dostupné na internetových stránkách nebo na vyžádání v tištěné podobě. Více informací lze nalézt na adrese <http://ec.europa.eu/eurydice>.

Plné znění studie

Entrepreneurship Education at School in Europe je dostupné v angličtině na webových stránkách Eurydice: <http://ec.europa.eu/eurydice>

Tištěnou verzi této studie

Lze na vyžádání získat na adrese: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Kontakt

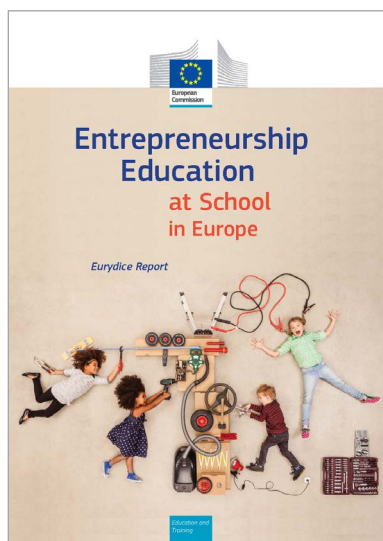
Wim Vansteenkiste,
Communication and Publications:
+32 2 299 50 58

České oddělení Eurydice

Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
E-mail: eurydice@dzs.cz
Web: www.naerasmusplus.cz

Nová publikace Eurydice

Výchova k podnikavosti ve školách v Evropě

Proč je výchova k podnikavosti důležitá? Zařazují ji evropské země do svých školních vzdělávacích programů? Jaké typy strategií byly až dosud realizovány? Jak se učitelé na tento úkol připravují? Na tyto hlavní otázky se zaměřuje nová studie Eurydice o výchově k podnikavosti.

Rozvíjení a propagování výchovy k podnikavosti je již po mnoho let jedním z hlavních politických cílů institucí a členských zemí EU. V souvislosti s vysokou mírou nezaměstnanosti mládeže, s ekonomickou krizí a s rychlými změnami vztahujícími se ke složité znalostní ekonomice a společnosti jsou totiž průřezové dovednosti jako podnikavost zásadní nejen pro utváření způsobu myšlení

mladých lidí, ale také proto, aby je vybavily dovednostmi, znalostmi a postoji, které jsou nezbytné pro rozvíjení podnikatelské kultury v Evropě. Nicméně zatímco v některých zemích se výchova k podnikavosti rozvíjí již déle než deset let, jiné země teprve začínají.

Tato nová analýza navazuje na studii Eurydice z roku 2012 o výchově k podnikavosti ⁽¹⁾ a zachycuje nejnovější vývoj v Evropě. Poskytuje aktuální a podrobnější informace o strategiích, vzdělávacích programech a výsledcích učení a obsahuje i nová témata, např. financování a vzdělávání učitelů. Studie se zaměřuje na primární vzdělávání, na nižší a vyšší sekundární všeobecné vzdělávání i na školní počáteční odborné vzdělávání (IVET). Obsahuje informace za školní rok 2014/15 ze třiceti tří zemí zapojených do sítě Eurydice. O výchově k podnikavosti v jednotlivých zemích kromě toho informují národní informační přehledy.

V této studii je výchova k podnikavosti definována jako výchova, jež u žáků rozvíjí takové dovednosti a způsoby myšlení, které jim umožní přeměnit tvůrčí myšlenky v podnikatelskou aktivitu. To je pro všechny žáky klíčová kompetence, jež podporuje osobní rozvoj, aktivní občanství, společenské uplatnění a zaměstnatelnost.

Tento leták podává přehled některých hlavních výsledků uvedené studie.

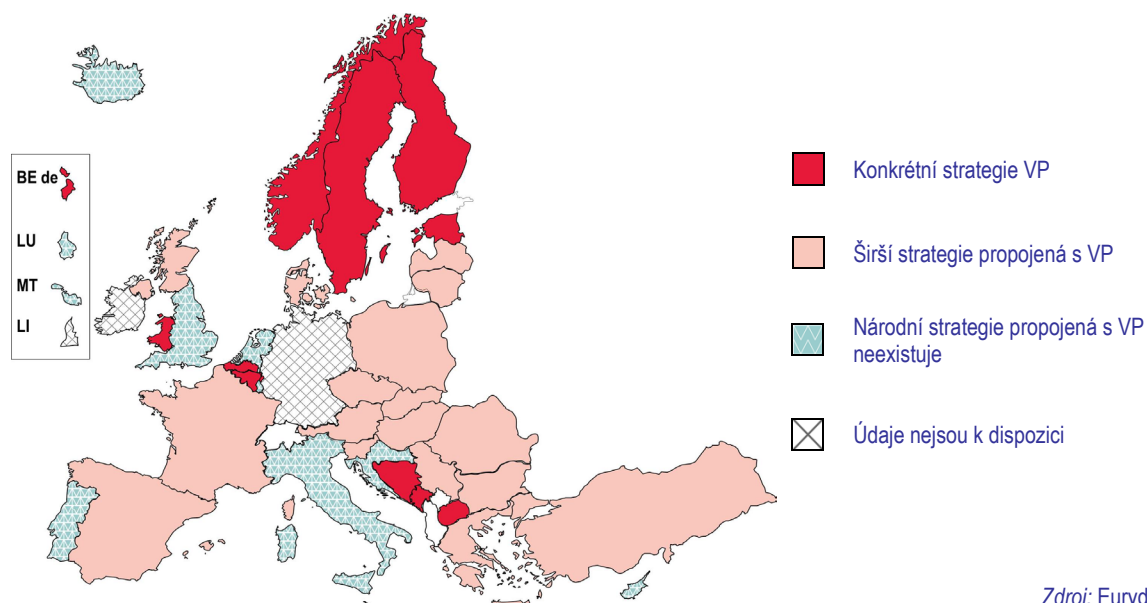
⁽¹⁾ *Entrepreneurship Education at School in Europe* (Eurydice, 2012) https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:Entrepreneurship_Education_at_School_in_Europe

Evropské země se nacházejí v různých stádiích rozvoje výchovy k podnikavosti

Ze všech třiceti osmi sledovaných vzdělávacích systémů mělo v roce 2014/15 konkrétní strategii pro výchovu k podnikavosti jen jedenáct, zatímco osmnáct mělo širší strategii, která zahrnovala i jiné oblasti. Žádnou relevantní národní strategii nemělo devět zemí.

Obecně lze říci, že strategie zaměřené výhradně na výchovu k podnikavosti toto téma lépe pokrývají a mívají širší záběr aktivit i větší podporu pro svou realizaci.

Nejrelevantnější centrální strategie týkající se výchovy k podnikavosti (VP), 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Konkrétní strategie pro výchovu k podnikavosti se vyskytují v severní Evropě a na západě balkánského regionu

V severských zemích převažují propracovanější strategie výchovy k podnikavosti. Dánsko, Švédsko, Finsko a Norsko jsou zeměmi, jejichž zaujetí pro inovace je úzce spojeno s výchovou k podnikavosti, jak je vidět z mezinárodních srovnání v oblasti inovací, kde se tyto země stále umísťují velmi vysoko.

Konkrétní strategie pro výchovu k podnikavosti mají také země na západním Balkáně: Bosna a Hercegovina, Černá Hora a Bývalá jugoslávská republika Makedonie.

Tento vývoj podporuje i fakt, že na podnikatelskou výchovu klade důraz také politika EU, např. ve *Small Business Act* ⁽²⁾ připraveném Evropskou komisí a v závěrech z Rigy, které se vztahují k odbornému vzdělávání ⁽³⁾. Ty obsahují politické požadavky jako integrální součást přístupového procesu k EU a jsou sledovány na národní i evropské úrovni.

Zaměstnatelnost je společným cílem všech strategií výchovy k podnikavosti

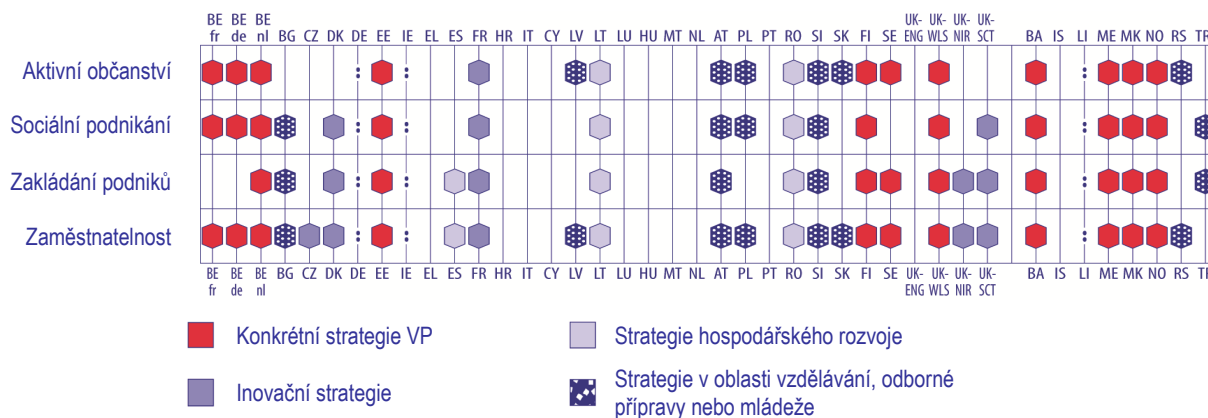
V souladu s výsledky současného výzkumu byly v této studii analyzovány čtyři strategické cíle: aktivní občanství, sociální podnikání, zakládání podniků a zaměstnatelnost. Dvacet zemí/regionů se zaměřilo alespoň na tři z těchto cílů, přičemž

zaměstnatelnost byla společná pro všechny evropské země. Tento důraz je v mnoha evropských zemích v souladu s vývojem politických snah o snižování vysoké míry nezaměstnanosti mládeže.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/index_en.htm

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

Přehled cílů širší strategie spojené s výchovou k podnikavosti (VP), 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Výsledky učení spojené s výchovou k podnikavosti zůstávají zlomkovité a nejsou dosud strategickou prioritou

I když studie jasně uvádí, že výsledky učení jsou pro rozvíjení výchovy k podnikavosti velmi důležité, ve strategiích většiny zemí se mezi prioritami neobjevují. Různé kategorie výsledků učení vztahujících se k výchově k podnikavosti (podnikatelské postoje, podnikatelské dovednosti a podnikatelské vědomosti) jsou totiž do vzdělávacích programů v Evropě zařazeny nerovnoměrně. Pouze asi patnáct zemí/regionů zařazuje širší rámec učebních výsledků spojených s podnikavostí.

Současný nedostatek ucelených výsledků učení vztahujících se k výchově k podnikavosti lze celkově považovat za jednu z hlavních překážek vývoje efektivní a kvalitní výchovy k podnikavosti. Zařazení výsledků učení do procesu hodnocení je také hlavním ukazatelem významu výchovy k podnikavosti ve vzdělávacím programu.

V celé Evropě je nutno vytvořit stabilní a dostatečné finanční toky

Rozvoj a realizace výchovy k podnikavosti jsou v Evropě financovány z národních a/nebo evropských zdrojů. Dvacet sedm ze sledovaných zemí věnuje na výchovu k podnikavosti vlastní finanční prostředky, většinou na realizaci odpovídající vlastní strategie.

Dvacet čtyři zemí/regionů na výchovu k podnikavosti k vlastním finančním prostředkům čerpá navíc ze zdrojů EU a několik zemí využívá pouze tento finanční zdroj.

Ačkoliv více než polovina evropských zemí přiděluje na vývoj a realizaci výchovy k podnikavosti jak vlastní, tak evropské prostředky, je třeba v celé Evropě vytvořit stabilní a dlouhodobé finanční toky. Ty musejí být rozsáhlejší a zahrnovat zejména: strategii implementace, vzdělávací program, vzdělávání a podporu učitelů a budování partnerství se zainteresovanými stranami – hlavní složkou výchovy k podnikavosti.

Přestože je výchova k podnikavosti stále více uznávána i v primárním vzdělávání, běžnější zůstává na vyšší sekundární úrovni

V polovině zemí zahrnutých do studie je výchova k podnikavosti zařazena do vzdělávacího programu na primární úrovni jako průřezové téma. Ve školním roce 2014/15 byla zařazena jako povinný předmět na primární úrovni ve 14 zemích.

Na vyšší sekundární úrovni se výchova k podnikavosti vyskytuje častěji a přístupy k ní jsou rozmanitější; může být buď samostatným předmětem, nebo nedílnou součástí povinných či

volitelných předmětů (většinou ve společenských vědách, v ekonomice nebo v obchodních vědách). Tato studie však zdůrazňuje, že výchova k podnikavosti se pravděpodobně nebude týkat všech žáků v těch zemích, kde je tato tematika součástí spíše volitelných než povinných předmětů a kde není průřezovým tématem.

Více než polovina zemí nemá metodické pokyny k výuce výchovy k podnikavosti nebo jich má velmi málo

Většina zemí sice zařadila výchovu k podnikavosti do vzdělávacích programů, ty však jen zřídka doporučují učitelům určité vyučovací nebo studijní metody a ponechávají jim v této oblasti velkou samostatnost. Pokud jsou jim poskytovány nějaké metodické pokyny, týkají se obvykle vyššího sekundárního všeobecného vzdělávání nebo školní počáteční odborné přípravy.

Výzkumy ukazují, že metody, které zapojují žáky do získávání zkušeností mimo školu a propojují je se skutečným světem, jsou pro výchovu k podnikavosti velmi důležité. Studie ale poukazuje na skutečnost, že jen několik zemí umožňuje získání praktických

zkušeností s podnikáním (například zakládání minipodniků či juniorských podniků nebo práci na projektech) jako nedílnou a povinnou součást vzdělávacího programu.

Proto jsou důležité jasné metodické pokyny, aby učitelé získali celkový přehled o tom, které metody jsou pro výchovu k podnikavosti vhodné a které budou přispívat k úspěšné výuce podnikatelských dovedností.

Výchova k podnikavosti je jen zřídka zastoupena v přípravném vzdělávání učitelů, v dalším vzdělávání učitelů však bývá častější

Sledovat výchovu k podnikavosti v přípravném vzdělávání učitelů (PVU) je složitý úkol, protože více než tři čtvrtiny evropských zemí/regionů buď institucím připravujícím učitele ponechávají v otázkách studijních programů autonomii, nebo pro oblast výchovy k podnikavosti v PVU nemají žádná pravidla ani doporučení. Pouze sedm vzdělávacích systémů zařazuje výchovu k podnikavosti jako povinné téma do některých částí systému PVU pro alespoň některé budoucí učitele a jen jedna země pro všechny budoucí učitele.

V dalším vzdělávání učitelů (DVU) je nabídka kurzů výchovy k podnikavosti rozsáhlejší. Dvacet osm zemí/regionů totiž nabízí konkrétní kurzy alespoň učitelům některých předmětů na určitých stupních vzdělávání. Někdy je poskytují organizace, jež jsou obvykle odpovědné za DVU, nebo mohou být přeneseny na orgány/sdružení zabývající se podnikatelským vzděláváním. Tito partneři hrají důležitou roli v PVU a DVU i při přípravě učebních materiálů a při poskytování odborné pomoci učitelům.

Ani jedna země dosud plně nezařadila výchovu k podnikavosti do hlavního proudu vzdělávání

Plošné zavedení výchovy k podnikavosti v tomto kontextu znamená, že tato strategie funguje po několik let a že je systematicky vyhodnocována, že existují solidní mechanismy financování a že učební výsledky jsou hodnoceny. Mělo by to také znamenat, že je plně integrována do PVU i DVU. To v současnosti neplatí ani pro jednu ze zemí sledovaných v této studii. Je třeba dosáhnout pokroku především ve dvou oblastech – ve výsledcích učení a ve vzdělávání učitelů.

Zásadní je totiž stanovit jasné a jednotné výsledky učení použitelné pro několik vzdělávacích úrovní a specificky hodnocené. Pokud má být zabezpečeno vysoce kvalitní vzdělávání pro všechny žáky, je

kromě toho velmi důležité začlenit výchovu k podnikavosti do PVU i DVU pro všechny učitele, a to bez ohledu na jejich předmět a úroveň vzdělávání, na níž vyučují.

A konečně výsledky této studie ukazují, že pro země, které chtějí zařadit výchovu k podnikavosti do běžného vzdělávání, může být existence konkrétní strategie tou nejučinnější cestou.

Plné znění studie ***Entrepreneurship Education at School in Europe*** je dostupné v angličtině na webových stránkách Eurydice: <http://ec.europa.eu/eurydice>.